

[Norma vědeckého poznávání]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1998](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1998](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 29. 11. 1998
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 29. 11. 1998

[Norma vědeckého poznávání]

Základní zásadou a zároveň vždy znovu ověřovatelnou a revidovatelnou normou vědeckého poznávání (a tím se nesmí redukovat myslet ona zjednodušená, redukována „vědeckost“, jak si ji představují a jak ji zastávají tzv. exaktní vědci naší doby, takže to je zvláštní problém) je plnění požadavku přesného a přísného myšlení a zároveň vždy nového, přesnějšího a přísnějšího pozorování toho, co pozorovat lze. Pozorovat s vysokými nároky na přesné, přísné a stále nové objevování toho, co dosud nevíme, znamená především mnohem víc než pouhou observanci: jde o sledování reaktivity všeho druhu, které jsme schopni nejen svým přírodním vyzbrojením smyslů, ale také za pomoci všech umělých instrumentů, kterými si svou přirozenou reaktivitu dokážeme zvýšit a rozšířit, event. prohloubit. Představa, že naše teorie musí být vposledu schopny „popisovat“ svět, jak jej ze své (dosavadní) zkušenosti známe, je velmi nedostatečná, protože všechny teorie vytváříme především proto, abychom revidovali svou dosavadní zkušenost, protože víme, jak je omezená. Teorie však nikdy nesmí vposledu zkušenost nahradit, nýbrž vylepšit, prohloubit, nejen zmnožit, ale také – a především – zkvalitnit. Díky novým teoriím můžeme svou pozornost (tedy také schopnost pozorování) nejen soustředit na větší a větší detaily (což nám umožňují vysoce sofistikované přístroje), ale náležitě rozpoznávat, které detaily jsou důležité a které nikoliv. Tím se naše zkušenost nejen kvantitativně proměňuje resp. rozmnožuje, ale stává se strukturovanější, tj. proměňuje se i to, co dosud bylo pevnou součástí naší zkušenosti. Zkušenost myšlení, především metodické reflexe a tedy také zkušenost myslitelských objevů, není jen něčím navíc, co k dosavadním zkušenostem přistupuje jen aditivně, jen jako přídavek navíc. Zkušenost myšlení nutně proměňuje veškerou zkušenost: najednou vidíme některé významné stránky samotné skutečnosti jinak, nově- a tedy máme vlastně novou (nebo přinejmenším značně pozměněnou) zkušenost se světem, nikoli pouze s myšlením.

(Písek, 981129-1.)